

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

2. Quotuplex sit Excommunic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

Excommunicatio, in genere est censura Ecclesiastica separans hominem à communione. Per genus definiti excluditur irregularitas, quia non est propriè censura, ne quidem illa, quæ ex delicto contrahitur, sed inabilitas quædam, per sequentem partem excluditur suspensio & interdictum. Nam suspensio solum separat ab usu officii vel beneficii, vel utriusque, non etiam à communione Sacramentorum vel convictu fidelium. Interdictum verò separat dumtaxat à divinis officiis, sacris, & sepultura Ecclesiastica, non autem à fidelium communione, in quo differt ab excommunicatione majori.

§. II.

Quotuplex sit Excommunicatio.

1. Dividitur Excommunicatio in Majorem & Minorem.
2. Item in eam, quæ est à jure & quæ ab Homine.
3. Et hæc non nisi trina monitione prævia fieri potest.
4. Item alia est lata sententia alia ferenda.
5. Majori excommunicatione qui notentur.
6. De monitoriis ad finem revelationis, ut vocantur.
7. Præterea Excommunicatio alia est iusta, alia iniusta.

1. **V**ariis modis dividi potest; ac primò in Majorem & Minorem. Major est censura Ecclesiastica, privans hominem communione, tam activâ, quàm passivâ Sacramentorum, & hominum, colligitur ex cap. 8. 9. & penult. h. tit. Hostiens. in Summa h. tit. num. 1. Et hæc est excommunicatio simpliciter dicta altera secundum quid. Ideoque intelligitur major, dum excommunicatio simpliciter sine expressione majoris vel minoris à Judice fertur & cap. penult. licet alias dispositiones pœnales in dubio intelligantur & præsumantur de minori pœna, cap. in panis De R. L. in 6.

Excommunicatio minor est, quæ tantum separat à perceptione passivâ Sacramentorum, d. e. penult. Et ideo minori excommunicationi implicitus, potest exercere ea, quæ sunt

jurisdictionis, & eligere, non tamen eligi, cap. ult. sup. De Clerico excommunicato ministrante. Et hæc licet olim soleret ab homine & à jure inferri pro omni sacrilegio, ut patet ex ean. Minor xvii. q. 4. tamen nunc solum incurrit eam scienter participans cum irerito majori excommunicatione, cap. Cum desideres 15. versic. quia quicumque excommunicato h. tit. in humanis scilicet rebus, & extra crimen, ob quod est excommunicatus. Nam qui in divinis cum eodem communicat, veluti, percipiendo ab eo Sacramenta vel eodem cum illo ritu orando, aut alia divina officia exercendo, aut in eodem crimine, incurrit etiam majorem excommunicationem, c. Significat & alia h. t.

Dixi, scienter, quia ignorantia non improbabilis excusat, ean. Quoniam xi. q. 3. Excusantur etiam uxores, liberi, servi, ancillæ, seu mancipia, nec non rustici servientes, & quorquor ex officio tenentur excommunicato adesse, nec adeo curiales sunt ut eorum consilio scelera perpetrentur, d. ean. Quoniam: item peregrini propter necessitatem; & qui humanitatis intuitu aliquid dant excommunicatis, d. ean. Quoniam. Insuper creditor debitoris excommunicati, cap. Si vero 34. h. t. Præterea qui cum excommunicato in his, quæ ad absolutionem vel ad salutem animæ pertinent, in sermone participat, cap. Responsio 43. c. Cum voluntate 54. Hinc versus ille Glos. in d. c. Cum desideres.

Hæc Anathema quidem sobornis ne possit obesse, Utile, lex, humile, res ignorata necesse.

Notandum verò hic post Conc. Constantiense nos teneri ad vitanda solum duo genera excommunicatorum, nempe nominatum excommunicatorum & denunciatorum: item, eorum, qui sunt notorii Clericorum percussores. Quod & Leo X. ordinavit in Concil. Lateran. cujus ordinationem refert Piatec. 2. p. cap. 4. art. 13. num. 10. ita ut alii notorii, etiam si evidenter constet fuisse excommunicatos, sive à jure sive ab homine, vitandi non sint, antequam fuerint denunciati, Covar in cap. Alim mater §. 7. Gutierrez lib. 1. Cap. Quasi. c. 1. Navar in Manuali c. 27. num. 35. Eoque magis obtinet, quod Conc. Basileense solos Clerici percussores notorios decreverit esse vitandos Pias. d. loco. ubi refert ejusdem Concilii decretum, Ipse tamen excommunicati non minus tenentur

mentur alios vitare, post dictum Concilium, quam antè, quia expresse, significat per suum decretum nullo modo se revelare excommunicatos ipsos, sed solum in favorem aliorum id e. d. disse. Sunt autem hi excommunicati vitandi in his, quæ continentur hoc versu:

Os, orare, vale, communicio, mensa, negatur.

Per Os, prohibetur amplexus, collocutio, saluatio verbis vel litteris, Per Orare, vetatur, ne pro illis oremus publice, & tanquam ministri Ecclesiæ, neve coram ipsis divina officia celebremus, vel cum ipsis intersumus sacris. Per Vale, prohibentur omnes salutationes, & resalutationes, sive stant verbo, sive scripto, sive nutu, sive alio signo. Per communicio, interdicitur omnis communicatio, tam in divinis, quam in humanis, modo antea dicto. Per Mensam, interdicitur simul comedere in eadem mensa, vel simul dormire in eodem lecto; non autem in diversa mensa, modò idem non sit convivium.

Secundò, excommunicationum alia est à Jure, alia ab homine. A Jure est, quæ infligitur ab ipso Jure Pontificio vel Synodo sive generali, sive particulari. Et hæc semper durat, seu est perpetua: ferturque propter futuram delictum, & quidem non nisi ob mortale, *can. Nemo xi. quaest. 3.* nullaque requiritur præcedens monitio, sed ipse canon est & facit pro monitione, Innoc. in *cap. Sacro 48. hoc tit.* Ab homine est, quæ per mandatum aut sententiam hominis infertur. Et hæc mortuo, sive naturaliter sive civiliter, aut deposito iudice, qui eam tulit, expirat, *Glossa in cap. A nobis 28. in V. non nisi, & ibi Abbas & DD.* quantum scilicet ad eos, qui illam ante mortem vel depositionem ejus non incurrerunt: alioqui manet eà excommunicatione ligatus, qui illam antè contraxit.

Insuper hæc non nisi trina monitione præmissa ferri potest, *d. e. Sacro, c. Statuimus, c. constitutionem h. tit. in 6.* Nec sufficit una monitio pro tribus, nisi in una ponantur tria interstitia, primum pro prima; secundum pro secunda, & tertium pro tertia: & quidem ad minus sex dierum, pro quolibet interstitio, prout in praxi quotidiana servari testatur *Pial. 2. p. c. 4. a. 13. num. 8.* Ubi subjungit, quod etiam in ferenda sententia declaratoria excommunicationis, requiratur præcedens monitio, & aliàs

esse nullam, ex Felino in *c. Rudolphus n. 41. sup. De rescriptis.* Monitionem istam oportet esse personalem, nisi reus vel malitiosè latitet, prout de Clerico non residente præsumitur, vel impediatur, quo minus moneri possit aut non detur tutus ad eum accessus. Quibus tamen casibus non sufficit constare Judici de aliqua harum causarum privatim: verum ex actis hoc constare debet: ita ut nuntius legalis omnem adhibeat diligentiam pro invenienda persona, faciatque relationem ad acta, non potuisse se invenire: tuncque cum attestacione duorum testium denuò citet in loco solito habitacionis, *arg. d. e. Sacro, Maranta 6. p. De cit. n. 12 6.* Alias Judex, excommunicans aliquem, non præmissis monitionibus, punitur, & ipso facto incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ per mensem, *d. e. Sacro* nisi periculum esset in mora vel nisi excommunicaret in defensionem proprii Juris, ut si turbetur in sua jurisdictione *c. Dilecto eod. in 6. Pial. d. loco.* Ubi nihilominus existimat, excommunicationem laram sine monitione, vel non servato Juris ordine, tenere excepta excommunicatione majore lata contra communicantes cum excommunicatis, quæ est omninò nulla, si non fuerit præmissa monitio.

4. Tertiò, alia est lata sententiæ, alia ferenda. Excommunicatio lata sententiæ dicitur, quæ ipso facto incurritur, ante denuntiationem aut sententiam Judicis. Et hæc nunquam incurritur, sive à jure, sive ab homine, nisi verbo exprimat: cujusmodi verbum est Ipso facto: vel, ipso jure sit excommunicatus, Excommunicamus; vel aliud æquivalens, veluti, Sub pœna excommunicationis lata sententiæ. Ita si dicat Judex: nisi infra decem dies paruerit, excommunico, eo lapsa termino tenetur reus abstinere à participatione cum fidelibus, nisi exerceatur juris vel facti ignorantia probabilis.

5. Majori excommunicatione involvuntur ipso facto hæretici, eorumque fautores, receptatores, falsarii litterarum Apostolicarum: Simoniaci: Item effractores & spoliatores Ecclesiarum, *c. Conquasi 22. hoc tit. incendiarii c. Tuam nos 19. iniicientes manus violentas in Clericum, etiam consentientem, c. Contingit 36 h. t. aut iniici mandantes vel iniicientem non impediētes, cum impedire & prohibere possunt, cap.*

Quanta 47. *h. t.* & alii plures de quibus Hostien. in *Summa* h. t. §. 3. Navar. in *Manuali* c. 27. n. 49. & seqq. & quia postremo casu nulla requiritur Judicis sententia, quâ reus pronuntietur excommunicatus, *can. si quis suadente* xvii. q. 4. Ideo vocatur Canon lata sententia, *d. can. si quis suadente, c. Cum non ab homine* 14. *h. t.* Eoque tenentur etiam, qui in Monachum vel Religiosum, etiam non Clericum, & Conversum manus violentas in, egerint, *c. Non dubium* 3. & alii *h. t.* quia hoc privilegium est commune omnium personarum Ecclesiasticarum, id est omnium, quæ se divino cultui manciparunt, *can. Quisquis* xvii. q. 4. Ab hoc tamen *can. si quis suadente*, seu excommunicatione ab eo lata, excipiuntur plures casus, quos videre licet in *c. si vero*, §. *si vero*, *c. Perpendimus*, *c. In audientia*, *c. Cum voluntate*, *c. Veniens*, *c. Ut fama tua* & alii *h. t.*

Excommunicatio sententiæ ferendæ est, quæ non incurritur ipso facto, sed per sententiam Judicis Ecclesiastici. Talis continetur his formulis, Excommunicetur, Sub pœna excommunicationis.

Quia verò nulla pœna in Ecclesia est major excommunicatione, *can. Corripiantur* iv. q. 3. ex quo privat hominem non solum participatione in divinis, sed & humanis cum fidelibus, Hostien. in *Summa* h. tit. nu. 1. Ideo Prælati non possunt quemquam suorum subditorum excommunicare, nisi subsistente justa causa, exprimenda in ipsa sententia, & propter contumaciam tripla monitione præmissa, *d. c. Contingit in verbis, si tertio à te commoniti*, *d. cap. Sacro*; & non solum verbo, sed in scriptis, ejusque copia dando reo, si petat. Alioquin Judex contraveniens suspenditur ipso jure per mensem à divinis officiis & ingressu Ecclesiæ, *cap. 1. h. t. in 6.* Hanc tamen suspensionem non incurrit Episcopus cum in *d. c. 1.* non fiat ejus specialis mentio, *arg. c. Quia periculosum eod. in 6.*

Cæterum hæc in re revocanda quoque in memoriam est Conc. Trid. moderatio, *sess. 25. cap. De reformat.* qua Judex Ecclesiasticus in causis civilibus & criminalibus prohibetur uti excommunicatione, nisi in subsidium, quando scilicet executio realis vel personalis haberi non potest. Sed neque punire debet pœnâ excommunicationis in contractu etiam sponte apposita, aut declarare excommunicatum con-

tractui contravenientem, prout ordinavit Pius V. cujus ordinationem refert Pias. *d. c. 4. art. 17. n. 12.*

6. Videndum etiam juxta decretum dicti Conc. loco citato, ne monitoria illa, quorum supra meminimus ad Tit. D. *furtis*, quæ ad finem revelationis, ut vocant rerum deperitarum aut subtractarum concedi solent, ab alio, quam ab Episcopo decernantur (vel ejus Vicario generali, si hanc illi facultatem Episcopus expressim concesserit, ut sæpius respondisse Sac. Congregat. post Genens. testatur Pias. *d. loco n. 4.*) & non nisi pro re gravi, judicando & determinanda arbitrio Episcopi, perpenfis maturè omnibus circumstantiis, loci, temporis, paupertate petentis, prout latius deducit D. Matthea *De luvris dicit* p. 3. c. 4. Gutierrez *lib. 1. Can. quæst. cap. 11.* Nam posset dici summa viginti vel triginta ducatorum sufficiens ad concedenda monitoria personæ pauperi, quæ tamen in persona divite pro levi reputari posset. Et quidem Curia Romana servat ut non concedantur monitoria, nisi pro summa ad minus quinquaginta ducatorum, ut refert Matthea *d. loco n. 23.* Pias post Zerolam & Genensem *d. loco*. Circumstantia quoque temporalis efficere potest, ut hodie negentur, quæ alias concedentur, Zyp. *h. t. n. 1.* Ubi addit Pium V. 27. Julii 1570. præscriptisse formam quo concedendis monitoriis, quam refert Pias. *d. loco* & speciatim, ut non in genere sed in specie subtracta designentur, Zerola p. 2. *V. Excommunicatio* §. 1. nec concedantur, nisi ei cujus interest, nec quando aliter haberi veritas potest, Zyp. & Pias. *d. locis*. Quando vero ex urbe hujusmodi rescriptum impetratur, publicandum est verbo tenus, sine alteratione sensus aut sermonis: alioqui excommunicatio esset nulla, præterquam, quod pro idiotis in vernaculam linguam transferti, & ita publicari possit, ut rescriptisse Sac. Congregat. post Genens. testatur Zyp. *d. l.*

7. Denique quo pacto formari debeant monitoria, & quibus casibus excusetur quis à restitutione eorum, quæ deperdita vel subtracta sunt, vel etiam à revelatione, Vide Pias. *disto loco*.

Quartò, dividitur Excommunicatio in Justam, id est legitimè laram, quam scilicet fecerit, qui potest, propter quod & quomodo debet; & injustam, id est illegitimè laram, qualis est

estea, quam fertis, qui non potest, vel fert aliter vel ob aliud, quam debet. Injusta est duplex: alia injusta valida, qualis est ea, quam Judex legitimus in eum, qui meretur excommunicari, sed ex odio, aut non in scriptis, nec post triam monitionem, vel alijs similibus modis fert. Nam ut alia sententia, licet sint injusta, regulariter valeant quoad forum exterius, & earum virtute in reum tanta est executio, quanta iustarum. *Cum inter sup. De sent. & rejudicata l. in re iud. ff. De R. l. ita & excommunicatio injusta in valida esse potest, & ideo dicitur Juris textus, excommunicationem injustam semper esse timendam. Alia est injusta nulla, & irrita: & hæc nullo modo timenda est, ut si quis excommunicet exemptum, vel suæ jurisdictioni non subditum, *e. Cum capella. e. Quando sup. De privilegijs. e. Nullus sup. De parochijs vel eum, qui ante litem sententiam excommunicationis legitime & ex sufficienti causa appellavit, e. Per suas 40. e. Ad presentiam sup. De Appell. vel si contineat intolerabilem errorem Juris, ut si quis excommunicetur, quia non commisit peccatum mortale *can. Qui resistit xi. q. 3. vel si Judex ferens sententiam non intendat ligare, nam excommunicatio sumit vires ab intentione, vel si feratur à delegato in casu sibi non permisso, aut contra intentionem delegantis, *e. fin. sup. De prebend. vel à Judice excommunicato, interdicto aut suspensio, *Glof. in 4. Presenti hoc tit. in 6. ubi plures casus nullitatis colligit *Pial. d. art. 13. n. 10. & 11. suspensio, inquam, à jurisdictione. Alioquin suspensus ab Ordine tantum ea exercere potest, quæ sunt jurisdictionis, tenetq; excommunicatio: sicut & suspensus ab Ordine tantum potest ea facere, quæ sunt jurisdictionis, *Pial. d. c. 4. art. 12. n. 5. & 6.*******

§. III.

De effectu majoris excommunicationis.

1. Privat participatione Sacramentorum.
2. Suffragijs Ecclesie, electione.
3. Suspendis ab officio & beneficio.
4. Liberas subditos ab obedientia superiorum excommunicatorum.
5. Non potest saliter excommunicatus esse testis. &c.
7. Mortuum privandum est Ecclesiastica sepultura.

1. **I**N primis privat hominem participatione quâ activâ, quâ passivâ Sacramentorum, ita ut ea nec accipere, nec dare possit. Ad eod utriq; fiat irregularis; excepto casu necessitatis

2. **S**ecundò, privat hominem suffragijs generalibus Ecclesie, ita ut non liceat pro excommunicato publicè & nomine Ecclesie orare. Item communicatione cum fidelibus, tam in divinis, quam convitijs: & usu sacri Ordinis, quem si excommunicatus scienter exerceat, fit irregularitate Papæ reservata, *e. 2. sup. De Clerico excommunicato, & e. As qui habet h. s. in 6. quam irregularitatem non incurrit minori excommunicatione excommunicatus, e. Si celebrat. sup. De Clerico excommunicato, prout nec qui appellat à sententia excommunicationis, de qua probabiliter dubitat, an sit valida, licet postea declaratum male appellasse, *Pial. d. loco n. 27. & 28.**

3. **I**n superprivat electione, tam activâ quam passivâ, ad officia Ecclesiastica vel dignitates sæculares, *e. Venerabilem sup. De electione: an nullat collationem beneficij factam excommunicato.*

4. **S**imiliter electionem, præsentationem, permutationem Beneficiorum, & impetrationem litterarum Apostolicarum: suspendit ab officio & beneficio ad eod ut, quamdiu quis est excommunicatus & in mora petendæ absolutionis, sit incapax fructuum beneficij, teneaturque si illos recipiat restituere. Si tamen habeat officium publicum, valebunt acta per eum ratione illius officij v. g. sententiæ & alij actus juridici, si sit Judex, quamdiu ab Ecclesia toleratur, quia quamdiu Ecclesia eum tolerat, non privat eum jurisdictione, sed tantum ab ea suspendit ob gravia & multa incommoda, quæ alijs sequerentur. Sin autem non toleretur, actus ejus erunt nulli.

5. **P**ræterea liberat subditos ab obedientia superiorum excommunicatorum, si utique sint denunciati aut notorij Clericorum percussores, ita ut ne quidem absque peccato possint illis servire, *can. Nos Sanctorum, can. Iuratos xxv. quæst. 6.*

6. **A**dhæc non potest talis excommunicatus esse testis, advocatus, actor, procurator, *e. si n. sup. De procurat.* Potest tamen esse reus, seque in judicio etiam per se defendere, & alia, quæ ad defensionem necessaria sunt, peragere, *e. Intelleximus sup. De judiciis.*

Nec